

Prof. Dr. Oktay Uygun
Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

HUKUK TEORİLERİ

Gözden Geçirilmiş 2. Baskı

onikilevha
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm Doğal Hukuk Teorisi

I- TEOKRATİK DOĞAL HUKUK ANLAYIŞI	5
A- Sofokles.....	6
B- Cicero	8
C- Aquino'lu Thomas	10
II- LAİK DOĞAL HUKUK ANLAYIŞI.....	11
A- Hugo Grotius.....	12
B- John Locke	14
Toplum Sözleşmesi.....	14
Doğal Haklar Teorisi	15
C- Akılcı Doğal Hukuk Teorisinin Temel Tezleri.....	17
D- Immanuel Kant ve Ahlakın Temel İlkesi.....	18
Kategorik Buyruk	19
Kişisel İradenin Özerkliği.....	20
Evrenselleştirme İlkesi	21
Araçsallaştırma Yasağı.....	24
İnsan Onuru ve Araçsallaştırma Yasağı.....	26
Kategorik Buyruk ve Özgürlük	27

Kategorik Buyruklar Çatışır mı?	28
Zatı Şahanelerinin Sadık Kulu Olarak.....	30
Evrenselleştirme İlkesi Sonuçlardan Tümüyle Bağımsız mıdır?	32
Ahlaki Ödevlerin Çatışması.....	36
<i>Tartışma Konusu: Ötanazi</i>	38
E- Değerler Teorisi	41
Nesnel Değerlerin Varlığı	42
İnsan Varlığının Kademeli Yapısı	45
Değer Yargıları Neden Kişiden Kişiye Değişir?	47
III- HUKUKUN AMACI: ADALETİ GERÇEKLEŞTİRMEK.....	51
A- Adalet Kavramının Felsefi Analizi.....	52
Bir Değerlendirme Kriteri Olarak Adalet.....	53
Biçim ve İçerik Yönünden Evrensellik.....	55
B- Adaletle Yönelmeyen Hukuk Hukuk mudur?.....	58
C- Adalet Türleri	60
Denkleştirici (Düzeltilici) Adalet ve Dağıtıcı Adalet.....	61
Hakkaniyet	63
Sosyal Adalet.....	63
<i>Tartışma Konusu: Adalet Türleri</i>	66

İkinci Bölüm

Hukuksal Pozitivizm

I- HUKUKA POZİTİVİST YAKLAŞIM	69
II- HUKUKSAL POZİTİVİZMİN ÖNCÜLERİ	71
A- Thomas Hobbes.....	72
Devletin Kökeni	72
Hobbes'un Hukuk ve Adalet Anlayışı.....	74
Doğal Hukuk Gerçek Hukuk Değildir.....	75
B- Jeremy Bentham ve John Austin	76
III- HUKUKSAL POZİTİVİZME GÖRE HUKUKUN NİTELİĞİ.....	78
Hukuk Bağımsız Bir Bilimdir.....	78
Hukuk Kurallarının Kaynağı Yasakoyucunun İradesidir	79

Hukuk Kesinlik Sağlar.....	81
Hukuk Kuralları Zorlayıcılık Gücüne Sahiptir	81
Hukuk Kuralları Kapalı Bir Mantık Sistemi Oluşturur	82
IV- HUKUKSAL POZİTİVİZMİN AHLAKİ VE SİYASİ SONUÇLARI.	83
A- Pozitivizm ve Hukukun Üstünlüğü İlkesi.....	84
B- Nazizm ve Hukuksal Pozitivizm.....	86
Geçmişe Etkili Yasalar	88
Gizli Yasalar	88
Yasaya İtaat Cezalandırılabilir mi?	89
V- KAPSAYICI HUKUKSAL POZİTİVİZM	91
A- H. L. A. Hart.....	93
Doğal Hukukun Asgari İçeriği.....	94
Yargısal Takdir	95
B- Ronald Dworkin'in İtirazları	96
Yargısal Takdirin Eleştirisi.....	96
Kurallar ve İlkeler.....	97

Üçüncü Bölüm

Sosyolojik Pozitivizm

I- HUKUKA SOSYOLOJİK YAKLAŞIM	101
II- İBN HALDUN.....	103
Dayanışma Biçimleri	104
Soy Dayanışması (Asabiyet) ve Devletin Kuruluşu.....	106
III- EMILE DURKHEIM.....	110
IV- LEON DUGUIT	112
Hukukun Kaynağı.....	113
Nesnel Hukuk.....	113
Hukukun Üstünlüğü İlkesi.....	114
V- MAX WEBER.....	116
Sosyoloji ve Pozitivizm	117
Rasyonalitenin Egemenliği ve Kapitalizmin Gelişmesi	118
Hukuk Kurallarının Ortaya Çıkışı.....	121
Hukukun Rasyonelleşmesi ve Otorite Tipleri	124

Dördüncü Bölüm

Normativist Pozitivizm

Hans Kelsen ve Saf Hukuk Kuramı	127
Hukuk - Ahlak Ayırımı ve Adalet Kavramı	130
Normlar Hiyerarşisi ve Temel Norm	132
Örf ve Adet Hukuku ile Sözleşmeler.....	134
Devlet ve Hukuk	135

Beşinci Bölüm

Faydacı Hukuk Teorisi

I- FAYDACILIK.....	139
A - Jeremy Bentham.....	141
Fayda İlkesi.....	141
Mutluluk Terazisi	142
<i>Tartışma Konusu: Bentham'ın Gece Nöbeti .....</i>	<i>144</i>
A- John Stuart Mill	145
Özgürlük ve Fayda	146
Eylem Faydacılığı – Kural Faydacılığı.....	147
Kural Faydacılığı – Evrenselleştirme İlkesi	148
II- FAYDACILIĞIN ELEŞTİRİSİ.....	149
A- Kant'ın Araçsallaştırma Yasağı ve Faydacılık.....	152
<i>Tartışma Konusu: Ahlakın En Üstün İlkesi: Mutluluğu Maksimize Etmek</i>	<i>154</i>
B- John Rawls: Adalet Teorisi	155
Bilgisizlik Peçesi	156
Toplum Sözleşmesi.....	157
Adalet İlkeleri	158
Fark İlkesi ve Ahlaki Hak Ediş.....	160

Altıncı Bölüm

Marksist Hukuk Teorisi

Marksist Dünya Görüşü	166
Hukuk Fetişizmi	167
Hukuk Fetişizminin Özel Bir Türü: Evrensellik İddiası	170
Hukuk ve Adalet.....	171
Hukukun ve Devletin Görelî Özerkliği	172
Komünist Toplumda Hukuk	174
Anarşizmin Hukuka Bakışı.....	179
Anarşist Toplumda Hukuk.....	180

Yedinci Bölüm

Feminist Hukuk Teorisi

Liberal Feminizm	184
Radikal Feminizm	185
Biyolojik Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	188
Kadın Bedeninin Dönüştürülmesi	190
Özen (Bakım) Ahlakı ve Adalet Ahlakı	191
Farklı Ahlakî Sesin Analizi	193
Ortak Bir İnsanlık Ahlakı !	196
Yeni Bir Hukuk Politikası	197
Takdir Yetkisi ve Hakkaniyet İlkesi	199
Hukuk Dilinin Cinsiyetçi Yorumu.....	200
<i>Tartışma Konusu: Kürtaç</i>	202
KAYNAKLAR	207